

TURINYS

Įvadas ... 10

I. Baltiškiosios tapatybės sampratos formavimasis ... 19

1.1. Baltiškiosios tapatybės koncepto prielaidos ... 19

1.2. Baltiškumo sampratos atsiradimas ... 22

1.3. Baltiškiosios tapatybės reikšmės ir prasmės ... 24

1.4. Archetipas kaip Baltijos kraštų kūrybos strategija – atkuriamoji dramaturgija ... 27

1.5. Archetipo *Savastis* tapatybė. Visumos lygmenys ... 28

II. Archetipas ir jo muzikinis matmuo ... 30

2.1. Archetipo sampratos aktualija ir atradimai. Muzikinis aspektas ... 30

2.2. Archetipas baltų muzikos akiratyje ... 35

2.3. Archetipas semiotiniu požiūriu ... 38

2.4. Juliaus Juzeliūno teorija – archetipo išvalgos sovietmečiu ... 42

2.5. Archetipas muzikologijos interpretacijose ... 43

2.5.1. Archetipas kaip universalija ir procesas (Karbusický, Mâche) ... 43

2.5.2. Archetipas kaip muzikinio mąstymo modelis (Jakovljević, Pusčas, Tissot) ... 49

2.5.3. Archetipo samprata Baltijos kraštų muzikologinėse refleksijose ... 53

2.6. Archetipas ir *transcendentinis šifras* ... 58

2.7. Archetipas ir jo vizija – baltiškojo simbolizmo veiksnys ... 64

2.8. Archetipų visumos koncepcija vargonų instrumento sandaroje ... 72

2.9. Archetipo *Savastis* penkių etapų šventėjimų kelio dramaturgija kaip baltiškiosios tapatybės rekonstrukcija vargonų kūryboje ... 75

III. Archetipo *Savastis* pradžios impulsų dramaturgija ... 85

3.1. *Savasties* veržimasis iš tamsos gniaužtų: Juliaus Gaidelio „Vakaro meditacija“ (1966) ... 85

3.2. Baltiškiosios *Savasties* vienatvė: Longino Apkalno „Quaternio latviensis“ (1968) ... 94

3.3. Archetipo *Savastis* gelmių ir branduolio raiška per poetinę inspiraciją: Algirdo Martinaičio „Šviesiųjų nakties žiedų pažadinimas“ (1974) ... 100

3.4. Archetipai struktūralistinėse folkloro interpretacijose: Edgardo Arro „Estų liaudies melodijos“ vargonams (1973) ... 105

3.5. *Savasties* kvaternija, prasismelkianti Švč. Trejybės Visatos gausmu: Arvo Pärto „Trivium“ (1976) ... 109

3.6. Intonacinės ląstelės sakralumo išskleidimas: Toomaso Siitano „Capriccio mylimam Mokytojui išvykstant“ (1980) ... 112

3.7. *Savastis* tarp šviesos ir tamsos antinomijų: Onutės Narbutaitės „Ėjimas į tylą“ (1981) ... 114

3.8. *Savasties* dramaturgija sąšaukų dinamizme: Vidmanto Bartulio „Šauklis“ (1982) ... 121

3.9. Baltiškoji *Savasties* tėkmių simfonija: Aivaro Kalėjo Tokata „Allein Gott in der Höhe sei ehr!“ („Tebūnie pašlovintas vienas Dievas aukštybėse!“) (1998) ... 125

- iv. Archetipo *Savastis* visumos koncepcija: baltiškiosios tapatybės pilnatvės kūriniai ... 129
- 4.1. Archetipo *Savastis* pradų atskleidimas per architektoniką:
Giedriaus Kuprevičiaus Sonata Nr. 3 „Borobudur“ (1977) ... 129
  - 4.2. *Savasties* impulsai tautinės tapatybės ir sakralumo dramoje:
Teisučio Makačino „Malda už Lietuvą“ (1980) ... 141
  - 4.3. Archetipo *Savastis* struktūra ir jos parametru simbiozė:
Broniaus Kutavičiaus „Ad patres“ (1984) pagal
M. K. Čiurlionio paveikslų ciklą „Laidotuvių simfonija“ (1903) ... 146
  - 4.4. Archetipo *Savastis* kančios kelias: Gracijaus Sakalausko „Domine, clamavi ad Te...“
(„Viešpatie, šaukiuosi Tavęs...“ Choralas, keturios meditacijos ir *Post scriptum*, 1984) ... 156
  - 4.5. Archetipo *Savastis* Nušvitimas per Vakarų kultūros paradigmą:
Johanno Sebastiano Bacho „mirtis ir prisikėlimas“ Vidmanto Bartulio „Vizijos“
(„1750 metų liepos 17 vizija“, choralas ir tokata pagal J. S. Bacho
„Ich ruf zu Dir, Herr Jesu Christ“, 1985) programinėje koncepcijoje ... 172
  - 4.6. Baltiškiosios *Savasties* reikšmių rezistencinis proveržis ir „kilimas iš gelmių“:
Pėterio Vasko „Musica serva“ vargonams (1988) ... 184
  - 4.7. Baltiškiosios *Savasties* sakralaus skambesio formų architektūra:
Arvo Pārto „Annum per annum“ vargonams (1980) ... 189
  - 4.8. *Savasties* struktūros choralas procesualiosios dramaturgijos formos modelyje:
Mykolo Natalevičiaus „LA“ (skiriama Loretai Asanavičiūtei, pagal
Gerdenio Grickevičiaus paveikslų ciklą „Paspriešinimo moterys“, 2014) ... 192
  - 4.9. *Savasties* transfigūracija – plevenimas tarp dangaus ir žemės:
Algirdo Martinaičio „Dangaus pasiuntinys“ (2014) ... 197
- v. Archetipo *Savastis* užsklanda: baltiškiosios transcendencijos kūriniai ... 201
- 5.1. Himnas baltiškajai *Savasties* mandalai: Imanto Zemzario „Laukas“ (1984) ... 201
  - 5.2. *Savasties* sugrįžimo triumfo himnas: Jono Tamulionio „Malda“ (2000) ... 203
  - 5.3. Baltiškiosios *Savasties* vargonų gausmo paradigma:
Aivaro Kalėjo „Via dolorosa“, skirta sovietų okupacijos Baltijos šalyse aukoms,
iš Sibiro negrįžusiems tremtiniais (1992) ... 211
  - 5.4. Intonacinės ląstelės „atsisveikinimo gestas“ baltiškiosios *Savasties* dramaturgijos
kodoje: Arvo Pārto „Pari intervallo“ (1976) ... 215
  - 5.5. *Savasties* išskaidrėjimas anapusbės projekcijoje: Gracijaus Sakalausko
„Campi lugentes“ (2009) ... 217
  - 5.6. Archetipo *Savastis* „susvetimėjimas“. Netikroji *Savastis* ir *Personos* dominija
Fausto Latėno „Švytėjime“ (1994) ... 229
  - 5.7. *Savasties quasi* impresionizmas: Vidmanto Bartulio „Mėnulio šviesa“ (1994) ... 234
  - 5.8. Absoliutas *versus Savastis*: vargonų garsovaizdis pagal Johną Cage'ą „ASLSP“ (1987) ... 241
  - 5.9. Baltiškiosios *Savasties* kelionė į nežinią:
Mykolo Natalevičiaus „The Journey to Unknown“ („Kelionė į nežinią“, 2018) ... 243

vi. Intonacinės ląstelės struktūralizmas stiliaus sankirtose ...	249
6.1. Germaniškojo ir baltiškojo pradų sąveika: Mindaugo Urbaičio „Der Fall Wagner“ (1999–2009) ...	249
6.2. Intonacinės ląstelės sakralumo baltiškoji misterija (Maija Einfeldė, Ester Mägi, Pēteris Vaskas, Arvo Pärtas, Onutė Narbutaitė, Mykolas Natalevičius) ...	253
6.3. Intonacinės ląstelės serializmas: sustojimas ties Osvaldo Balakausko riboženkliu ...	256
6.4. Folklorizmas intonacinės ląstelės archetipų dramoje: Imanto Zemzario giesmės ...	259
6.5. Intonacinė ląstelė <i>versus</i> paukščio giesmė: Algirdo Martinaičio „Cantus relictus vilnensis“ (2015) ...	262
6.6. Trys kodinės <i>Savasties</i> ir tamsos sankirtos: Vytauto Germanavičiaus „Raudoni medžiai“ fleitai, violončelei ir vargonams, skirta A. Ramanauskui-Vanagai (2018) ...	265
vii. Prasminiai baltiškosios tapatybės sluoksniai vargonų kūryboje ...	272
viii. Archetipo <i>Savastis</i> transformacijos ...	277
8.1. Archetipo <i>Savastis</i> transformacijų kryptys ...	277
8.2. Muzikinė begalybės transfigūracija ...	278
8.3. Vizualinė projekcija ...	280
8.4. Transcendencijos funkcija ...	283
8.5. <i>Savasties</i> ritualo misterija ...	288
ix. Istorijos transcendentalizmas ...	289
x. Pabaiga ...	296
Santrumpos ...	299
Literatūra ...	300
Šaltiniai ...	312
Summary ...	315
Priedai ...	331
I priedas. <i>Savasties</i> algoritmai ...	331
II priedas. Tyrimo uždavinių sprendimas ...	334
III priedas. Muzikologinės tyrimo išvados ...	336
IV priedas. Iliustracijos ...	339
Asmenvardžių rodyklė ...	347